EDUSKUNTA
Sosiaali- ja terveysvaliokunta
StV@eduskunta.fi

Asia: HE 175/2026 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2027

Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy kiittää mahdollisuudesta lausua otsikon mukaisesta asiasta.

Talousarvioesityksen mukainen hyvinvointialueiden yleiskatteinen rahoitus

Valtion vuoden 2027 talousarvioesityksessä hyvinvointialueiden yleiskatteinen rahoitus kasvaa n. 0,36 mrd euroa eli 1,3 % ja on noin 27,5 mrd. euroa. Hyvinvointialueiden vuoden 2026 rahoituspäätöksiin verrattuna palvelutarpeen kasvu kasvattaa rahoitusta 193 milj. euro ja kustannustason muutos 743 milj. euroa. Pääministeri Orpon hallituksen linjaamien tehtävämuutoksien arvioidaan vähentävän rahoitusta 185 milj. euroa. Rahoituksen jälkikäteistarkistus pienentää rahoitusta 426 milj. euroa vuoden 2025 alueiden tilinpäätösten ylijäämän vuoksi. Siirtymätasausten muutosten vaikutus on 10 milj. euroa.

Talousarvioesitys kiristää jälleen hyvinvointialueiden rahoitusta

Hyvil kiinnittää huomiota siihen, että hallituksen esitys valtion talousarvioksi ja hyvinvointialueiden rahoitukseksi kiristää jälleen hyvinvointialueiden rahoitusta. Rahoitukseen on kohdennettu suoria valtiontalouden säästötoimia ilman vastaavia tarkasteluja hyvinvointialueiden tehtäviin ja velvoitteisiin. Tämä näkyy esimerkiksi siinä, että palvelutarpeen muutoksen kustannuksista huomioidaan vain 60 %. Rahoituslain muutoksen kautta toteutettu muutoksen vaikutus kumuloituu vuosittain ja muodostaa selkeän riskin rahoituksen riittävyydestä ja tämä riski kohdistuu valtiontalouteen. Tehtävämuutoksilla vähennetään alueiden rahoitusta noin 185 miljoonaa euroa. Niissä painopisteenä on asiakasmaksujen korottaminen (88 milj. euroa), mikä muodostaa lähes puolet tehtävämuutosten rahoituksen vähentämisestä.

Hyvil on aiemmissa lausunnoissaan tuonut esille selkeän riskin sille, ettei hyvinvointialueet käytännössä pysty kerryttämään valtionrahoituksen leikkausta vastaavaa

CC BY

Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy
www.hyvil.fi
etunimi.sukunimi@hyvil.fi
Y-tunnus: 3324881-1

Välfärdsområdesbolaget Hyvil Ab
www.hyvil.fi
fornamn.efternamn@hyvil.fi
FO-nummer: 3324881-1

asiakasmaksutuloa ja muodostuu rahoitusvajetta. Vaikeus kerryttää vastaavaa asiakasmaksutuloa liittyy siihen, että asiakasmaksukorotuksia on tehty useita peräkkäin, maksut kasaantuvat pitkälti samoille asiakasryhmille, asiakkailla on kasvavia maksuvaikeuksia ja alueilta jää asiakasmaksuja saamatta joko maksuhuojennusten, maksukaton täyttymisen tai kasvavien luottotappioiden seurauksena.

Tehtävämuutoksilla leikataan hyvinvointialueiden valtionrahoitusta etukäteen. Leikkaus kohdennetaan koko maan tason rahoitukseen asiaa koskevan vaikutusarvion perusteella. Hyvinvointialueiden valtionrahoitus taas kohdennetaan alueille rahoituslain mukaisin kriteerein, jolloin muutosten vaikutukset eivät kohdennu alueille tehtävälainsäädännön vaikutusarvion mukaisesti tai suhteessa. Tämä on omiaan muodostamaan aluekohtaisia rahoitusvajeita. Tehtävämuutostenkin toteutuneita taloudellisia vaikutuksia tulisi arvioida vaikutusarviointien parantamiseksi. Seurantaa tulisi tehdä jälkikäteen myös siksi, että hyvinvointialuekohtaiseen rahoituksen riittävyyden arviointiin ei ole tarkkoja arviointiperusteita.

Sosiaali- ja terveydenhuollon avustukset ja erityiset korvaukset

Sosiaali- ja terveydenhuollon erikoistumiskoulutusten valtion korvauksia leikataan edelleen ja niiden määrärahaksi ehdotetaan yhteensä n. 87 milj. euroa: Kaksiportaisen psykoterapiakoulutuksen valtion korvauksiin yliopistoille ehdotetaan 10 milj. euroa. Muut erikoistumiskoulutusten valtion korvaukset vähenevät yhteensä 13 milj. euroa suhteessa vuoden 2026 varsinaiseen talousarvioon. Muutosta selittävät aiemmin linjatun, vuoden 2026 varsinaiseen talousarvioon sisältyneen 15 milj. euron säästön kasvattaminen 25 milj. euroon sekä momentille kohdentuvan sosiaali- ja terveysministeriön toimintamenosäästön kasvu 3 milj. eurolla.

Hyvil pitää leikkausta epätarkoituksenmukaisena ja toteaa sen heikentävän hyvinvointialueiden keinoja varautua lähivuosien merkittävään henkilöstön eläköitymispoistumaan ja samalla kasvavaan väestön palvelutarpeeseen. Vaikka pidämme erikoistumiskoulutuksen rahoituksen leikkausta ylipäätään epätarkoituksenmukaisena, tulisi säästötavoitteiden kohdentamisessa huomioida myös työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksista maksettavat korvaukset yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain tarkoittamille palvelujen tuottajille sekä työnantajan ylläpitämille työterveydenhuoltoasemille. Nyt valtiontalouden säästötoimet on kohdennettu täysin hyvinvointialueille ja yliopistoille. Työterveyshuollon erikoistumiskoulutuksesta maksettava korvaus on lähes kaksinkertainen vuonna 2026 verrattuna muuhun erikoistumiskoulutukseen.

Palvelurakenteen kehittämiseen hyvinvointialueille, Helsingin kaupungille ja HUS -yhtymälle myönnettäviin erillisiä kehittämishankkeita koskeviin valtionavustuksiin talousarviossa on varattu 40 milj. euroa. Määräraha vastaa vuoden 2026

talousarvion tasoa. Valtionavustuksia voidaan käyttää omaishoidon kehittämiseen, hoidon jatkuvuuden ja omalääkärimallien kokeilu- ja kehittämishankkeisiin, pitkäaikaisasunnottomuuden torjumista edistäviin kokeilu- ja kehittämishankkeisiin, lasten ja nuorten palvelujärjestelmän kehittämishankkeisiin sekä arviointimenettelyssä olevien hyvinvointialueiden kehittämishankkeisiin. Hyvil pitää hyvänä, että erillisillä valtionavustuksilla on mahdollista toteuttaa mm. palvelujen vaikuttavuutta edistäviä kehittämishankkeita täydentämään hyvinvointialueiden lakisääteisiä tehtäviä.

Hyvinvointialuetalouden kehitys

Hallituksen esityksessä valtion talousarvioksi vuodelle 2027 hyvinvointialueiden rahoitus, valtionavustukset sekä korvaukset ovat 28 000,2 miljoonaa euroa, missä on kasvua 1,18 %. Hintojen arvioidaan kasvavan noin 3 % vuodessa ja palvelutarpeen arvioidaan kasvattavan menoja keskimäärin 0,9 % mm ikääntymisen myötä. Hyvil yhtyy näkemykseen kustannuskehityksen ja palvelutarpeen muodostaman kustannuspaineen vuosittaisesta suuruusluokasta. Niukka valtionrahoituksen kehitys edellyttää merkittävästi sopeutustoimia hyvinvointialueilta ja hyvinvointialueiden velvoitteita tulisi edelleen keventää ja vähentää normiohjausta.

Hyvinvointialuelainsäädännön lähtökohtana on, että hyvinvointialueet sopeuttavat menokehityksensä valtion rahoituksen asettamiin puitteisiin. Valtiovarainministeriön arvion mukaan hyvinvointialueiden yleiskatteisen koko maan rahoituksen 1,3 % kasvu kohdentuu eri hyvinvointialueille siten, että rahoituksen aluekohtainen muutos vuodesta 2026 vaihtelee välillä 0,0 % - 4,3 %. Viidellä alueista arvioidaan, että rahoitus säilyy vuoden 2026 tasossa ja lähes kaikilla rahoituksen kasvu jää alle kustannusten hintapaineen ja palvelutarpeen kasvun. Tämän lisäksi valtaosalla alueita on edelleen alijäämiä katettavanaan.

Hyvin toteaa, että tilanne muodostaa merkittävän riskin aluekohtaiselle lisärahoitustarpeelle. Tämän lisäksi muodostuu riski valtion menopaineen kasvulle, sillä osalle alueista muodostuva valtionrahoituksen kasvun mahdollistama taloudellinen liikkumavara, joka voidaan käyttää mm. kasvavaan palvelutarpeeseen vastaamiseen. Kehitys todennäköisesti kasvattaa paitsi hyvinvointialueiden kokonaismenoja, myös alueiden välisiä eroja palvelujen saatavuudessa ja yhdenvertaisuudessa.

Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy

Arja Pesonen
ekonomisti